

Zomerthema: Zin en onzin over de zon

Zomerthema – week 2

Doelen en eindopdracht

Lesdoel

De leerlingen kunnen de strategie ophelderen van onduidelijkheden toepassen tijdens het actief lezen van een tekst.

De leerlingen herkennen de tekststructuur chronologie (tijdsvolgorde) tijdens het actief lezen van een tekst. Ze weten dat ze kunnen letten op jaartallen en andere tijdsaanduidingen, zoals signaalwoorden.

Leesdoel

De leerlingen weten waardoor men in Europa in de loop van de tijd anders is gaan denken over een zongebruinde huid en dat dit kan verschillen van hoe men erover denkt in andere culturen of andere delen van de wereld.

Eindopdracht

De leerlingen schrijven in elke leesles een script voor een kort filmpje dat betrekking heeft op de inhoud van de les. Het filmpje kan (eventueel buiten de les) worden opgenomen. Je herkent de opdrachten aan het symbool met de rode draad.

Bij dit nieuwsthema

Werkblad Actief lezen

Kant-en-klare printbestanden van de werkbladen inclusief de basistekst om te printen op A3-formaat.

Woordenschat

Woorden

Niveau C

het statussymbool
welgesteld
ingrijpend
associëren met
180 graden draaien
symbolisch
het decennium
het alternatief
ten opzichte van
desondanks

Niveau D

koketteren
appreciëren
de ondertoon
staven
de aardverschuiving
de elite
zich conformeren aan
de hausse
de aversie
verheerlijken

SLO-inhoudslijnen: *Tijd, De samenleving, De ruimte om je heen, Digitale geletterdheid.*

Zie www.nieuwsbegrip.nl voor de boekentips bij dit onderwerp en jeugdbieb.nl/nieuwsbegrip voor filmpjes, interessante websites et cetera.

Voorkennis

Wat weten de leerlingen al over zonnen in andere culturen?

Werkwijze leesles 2

Opdracht 1

De leerlingen activeren hun voorkennis aan de hand van een aantal vragen en bespreken de stelling met elkaar. Na opdracht 3, het lezen van de tekst, bespreek je de vragen klassikaal.

Opdracht 2

In deze expliciete instructieles is er een andere, stapsgewijze werkwijze. Je introduceert in deze les tijdens het actief lezen de tekststructuur chronologie. In deze les worden geen sleutelvragen gebruikt. Maak eventueel gebruik van het A3-werkblad, zodat leerlingen aantekeningen kunnen maken.

1. Voorbereiden

Verken de buitenkant van de tekst met behulp van de digibordtool en activeer de voorkennis.

Beschrijf de tekstopbouw: Je ziet onder de titel dat de tekst begint met vette letters, dat is de inleiding.

Verder zie je dat er zes tekstdelen volgen, want daar staan kopjes boven.

Benoem het leesdoel. Vertel de leerlingen waarom ze deze tekst lezen: na het lezen weet je hoe men in Nederland en Europa door de jaren heen dacht en vandaag de dag denkt over zonnen en een zongebruinde huid en dat dit in andere culturen weer anders kan zijn.

Wijs de leerlingen op de bronnen onder de tekst en bespreek deze. De tekst is een informatieve tekst. Er wordt informatie gegeven over zonnen door de jaren heen. Het gaat dus ook over geschiedenis. Daarom ga je op de structuur van de tekst letten: chronologie of volgorde van tijd.

2. Samenvatten en modellen

Geef een korte samenvatting van de inhoud van de tekst:

*De titel van de tekst is **Van armoe naar allure... en daarna?** De titel geeft iets aan over een chronologie. Je gaat van het een naar het ander, en je weet nog niet wat er daarna gebeurt. Dat heeft tijd nodig. Maar wát er precies van armoe naar allure gegaan is, dat lees ik in de titel niet terug. Ik zie op de foto wel jongeren die op het strand in de zon liggen. Zou het over zonnen gaan? Als ik kijk naar de kopjes van de tekstdelen, dan kan ik daar ook informatie uit halen. Het eerste kopje is **Liever bleek**. Bleek is een lichte kleur van de huid. Iemand die liever bleek is, verkleurt dus niet graag. Er is blijkbaar een tijd geweest dat mensen liever niet verkleurden in de zon. Het tweede kopje is **Cultuuromslag**. Met een omslag wordt bedoeld dat er iets verandert. Het tekstdeel gaat over de verandering van de kijk op een zongebruinde huid. **Alles voor een 'gezonde' kleur** is het derde kopje, waarbij het woord gezond tussen aanhalingstekens staat. Die aanhalingstekens geven aan dat iets gezond genoemd wordt, terwijl het waarschijnlijk niet echt gezond is. In dit tekstdeel wordt verteld over de toename van populariteit van zonnen. Het volgende kopje is **Wereldwijd verschijnsel?** met een vraagteken aan het eind. Hier komt de vraag aan bod of er overal hetzelfde naar zonnen gekeken wordt. De tekst eindigt met het tekstdeel **Tegengestelde trends**, waarin wordt uitgelegd dat er nu verschillende ideeën zijn over zonnen en verkleuren door de zon. In het laatste tekstdeel, **Schoonheidsideaal van de***

toekomst wordt uitgelegd dat je nooit weet wat de volgende schoonheidsidealen gaan worden, maar dat de gezondheid voorop hoort te staan.

Lees nu de modeltekst:

Modeltekst

Ik ga nu hardop laten zien hoe ik de inleiding lees en probeer te begrijpen. Daarbij let ik vooral op moeilijke woorden, ingewikkelde zinnen en de chronologie: wanneer iets gebeurde en hoe dingen veranderen.

‘Wat een gezonde kleur heb jij!’ is een veelgehoorde uitspraak, gericht aan vakantiegangers die net van een zonovergoten bestemming zijn teruggekeerd. Dit is een lange zin, dus ik ga hem eerst opdelen. Eerst lees ik de uitspraak: ‘Wat een gezonde kleur heb jij!’ Dat klinkt als een compliment. Mensen zeggen dit vaak tegen iemand die een bruinere huid heeft gekregen door de zon. Daarna lees ik: is een veelgehoorde uitspraak. Dat betekent dat veel mensen dit zeggen. Vervolgens kijk ik naar het laatste deel van de zin: gericht aan vakantiegangers die net van een zonovergoten bestemming zijn teruggekeerd. Een zonovergoten bestemming is een plek waar veel zon is, bijvoorbeeld Spanje of Griekenland. Teruggekeerd betekent teruggekomen. In gewone taal zegt deze zin dus: mensen geven vaak een compliment aan iemand die door de zon verkleurd is tijdens een zonnige vakantie. Voor de chronologie is dit het beginpunt van de tekst: de schrijver beschrijft hoe mensen tegenwoordig vaak naar een gebruinde huid kijken. Ik lees verder. **Koketteren met een zongebruinde huid is een bekend fenomeen.** Hier kom ik een moeilijk woord tegen: koketteren. Dat betekent dat je trots laat zien wat je hebt of dat je ermee pronkt. Een zongebruinde huid is een huid die bruin geworden is door de zon. Ook het woord fenomeen kan lastig zijn. Dat betekent een verschijnsel of iets wat vaak voorkomt. In gewone taal staat hier dus: veel mensen laten graag zien dat ze bruin zijn geworden door de zon. Ik merk dat deze zin aansluit op de vorige. Eerst gaf de schrijver een voorbeeld van een compliment, en nu volgt een algemene conclusie: een bruine huid wordt door veel mensen positief bekeken. Ik lees de volgende zin. **De zomerse gloed is echter niet altijd een schoonheidsideaal geweest en wordt ook niet overal (meer) geapprecieerd.** Ik zie meteen het signaalwoord echter. Dat geeft een tegenstelling aan. Tot nu toe ging de tekst over mensen die een door de zon gebruinde huid mooi vinden. Nu volgt een andere kant van het verhaal. De uitdrukking zomerse gloed verwijst naar de lichtbruine kleur die je huid krijgt door de zon. Dan kom ik het woord schoonheidsideaal tegen. Dat betekent een beeld van wat mensen mooi vinden. Ook geapprecieerd is een moeilijk woord. Het werkwoord appreciëren betekent waarderen of mooi vinden. Het woord meer staat tussen haakjes. Zouden er ook plaatsen zijn waar een zomerse gloed eerst wel gewaardeerd werd, maar nu niet meer? Als ik de zin in stukken lees, staat er eigenlijk: vroeger vonden mensen een door de zon gebruinde huid niet altijd mooi

en tegenwoordig vindt ook niet iedereen, overal ter wereld, een gebruinde huid aantrekkelijk. In gewone taal: de opvatting dat een door de zon gebruinde huid mooi is, was vroeger anders en dat is ook nu niet overal hetzelfde. Voor de chronologie is dit ook een belangrijke zin. De schrijver maakt hier een vergelijking tussen verschillende periodes: eerst beschrijft hij hoe mensen nu vaak denken, daarna legt hij uit dat dit vroeger anders was. Daarnaast geeft hij aan dat het ook niet overal meer hetzelfde is. Als ik naar de opbouw van de hele inleiding kijk, zie ik een duidelijke chronologische structuur: tegenwoordig geven mensen vaak complimenten over een gebruinde huid, maar vroeger was een door de zon gebruinde huid niet altijd een schoonheidsideaal. Dat er niet overal hetzelfde over een gebruinde huid gedacht wordt, is niet in alle gevallen een chronologie, maar kan ook een aanvulling op de tekst zijn. Misschien zijn er wel plaatsen waar mensen een door de zon gebruinde huid nooit mooi gevonden hebben.

Leg uit hoe je op verschillende manieren onduidelijkheden opgehelderd hebt en vragen hebt gesteld.

- Door moeilijke woorden uit te leggen.
- Door bij een lange en ingewikkelde zin de zin in stukken op te delen en naar elk stukje apart te kijken.
- Door een vraag te stellen bij een zin: Zouden er ook plaatsen waar een zomerse gloed eerst wel gewaardeerd werd, maar nu niet meer?

3. Uitleg bespreken

Besprek de uitleg en licht toe: als je een tekst leest die over de geschiedenis gaat of over een tijdsvolgorde, dan kun je daar bij het lezen van de tekst heel goed op letten. Het helpt je om de tekst goed te begrijpen als je op de structuur van de tekst let. Bespreek eventueel ook de opbouw van de tekst: de tekst bestaat uit een inleiding, kern en slot. Is het voor de leerlingen duidelijk waar het slot van deze tekst begint?

Opdracht 3

Laat de leerlingen in twee- of drietallen werken en de rest van de tekst actief lezen. Bij elk tekstdeel:

- lezen ze de tekst;
- markeren ze stukjes of woorden in de tekst die ze niet goed begrijpen en noteren ze vragen;
- markeren ze jaartallen en andere tijdsaanduidingen;
- proberen ze elkaars vragen te beantwoorden en bespreken ze hoe ze de onduidelijkheden kunnen oplossen.

Zorg tussendoor voor een feedbackronde. Laat enkele leerlingen na het lezen van een tekstdeel uitleggen welke tijdsaanduidingen ze tegenkwamen, hoe ze onduidelijkheden konden ophelderen en welke vragen ze hebben. Ook vraag je de leerlingen naar onduidelijkheden die ze niet konden oplossen, en vraag je andere leerlingen of zij daarbij kunnen helpen.

Na het lezen van de hele tekst evalueer je met de hele groep het actief lezen, met in het bijzonder de tijdsvolgorde, het ophelderen van onduidelijkheden en het stellen van vragen.

- Waren de tijdsaanduidingen makkelijk te vinden?
- Wat was er vooral onduidelijk?
- Welke manieren pasten ze vooral toe om onduidelijkheden op te helderen?
- Wat is nog steeds onduidelijk in de tekst?
- Welke vragen zijn nog niet beantwoord?

Bespreek aansluitend de vragen van opdracht 1 met de klas.

Opdracht 4

Leg uit dat het handig is om bij een tekst met een tijdsvolgorde een tijdbalk te maken, omdat dat overzicht geeft over de gebeurtenissen in de tekst. Daarom hebben ze de jaartallen of signaalwoorden tijdens het lezen gemarkeerd. Wijs de leerlingen op de tijdbalk op bladzijde 4 en laat ze eerst de vraag bij de opdracht beantwoorden. Daarna vullen de leerlingen de tijdbalk aan met jaartallen en gebeurtenissen uit de tekst. Laat de leerlingen hun tijdbalken met elkaar vergelijken en bespreken: kunnen er nog jaartallen en gebeurtenissen uit de tekst toegevoegd worden aan de tijdbalk?

Opdracht 5

Bespreek met de leerlingen op welke manier de eindopdracht vorm krijgt. De leerlingen schrijven in ieder geval een script voor een filmpje of sketch. Als er voldoende tijd is, kan het script ook worden verwerkt in een filmpje. Het maken van het filmpje kan eventueel ook als huiswerkopdracht worden meegegeven.

Vooruitkijken en verdiepen

Vertel de leerlingen dat er op 31 augustus weer een nieuw nieuwsthema klaarstaat. Wijs ze op de leestips die bij de Jeugdbieb te vinden zijn.

Antwoorden**Leesles 2****Opdracht 1****Voorkennis ophalen**

Bespreek de vragen pas na het lezen van de tekst bij opdracht 3.

- Waarom denken dat mensen een zongebruinde huid mooi is? *Het wordt geassocieerd met gezondheid en ontspanning.*
- Is een zongebruinde huid altijd een schoonheidsideaal geweest denk je? Waarom wel/niet? *Nee, vroeger was verkleuren door de zon bijvoorbeeld voor de 'gewone' buitenarbeiders, een bleke huid was een uiting van status.*
- Beschermden mensen zich vroeger tegen de zon? Zo ja, hoe? *Bijvoorbeeld door hoeden, parasols en handschoenen.*
- Is het gebruik van een zonnebank een gezonde manier om te verkleuren? *Nee, het gebruik ervan is zelfs kankerverwekkend.*
- Wat zegt een zongebruinde huid volgens jou over iemands levensstijl? *Eigen antwoord.*

Opdracht 4**Een tijdbalk maken**

1. De kolommen in de tijdbalk zijn niet even breed omdat de verschillende periodes een andere tijdspanne hebben. Critici kunnen zelfs zeggen dat de kolommen in de onderste rij veel te breed zijn, want waar de bovenste rij meer dan 1500 jaar beslaat, is dat voor de onderste rij nog geen 200 jaar.
- 2.

Tijdbalk - De geschiedenis van zonnebaden in Europa

Tot ca. 500	500-1500	2e helft 16e eeuw	1650-1800	18e en 19e eeuw
<i>Oudheid</i>	<i>Middeleeuwen en renaissance</i>	<i>Verlichting</i>		<i>Industrialisatie</i>
Bleke huid is rijkdom en status Bruine huid voor buitenwerkers (lagere klasse)	Elite mijdt de zon Gebruik van poeders, hoeden, handschoenen en parasols Portretten tonen een bleke huid als ideaal	Loodwit-crèmes populair Risico op vergiftiging door lood	Ontdekkingsreizigers ontmoeten volkeren in tropische gebieden Beetje waardering zongebruinde huid 1760: gravin Maria van Coventry sterft vermoedelijk door loodvergiftiging	Meer mensen werken binnen in fabrieken Treinen en schepen maken reizen makkelijker Elite bezoekt zonnige oorden

20e eeuw				21e eeuw		
<i>begin 20e eeuw</i>	1920-1950	1950 – 1970	1970-1990	1990-2010	2010-2020	2020- heden
Zonnen populairder Zongebruinde huid: gezond en sportief Surfcultuur in Californië: vrijheid	Franse elite omarmt zoncultuur 1923: Coco Chanel zorgt voor kantelpunt	Zonnebaden populairst: is welvaart en vrijheid Reizen naar Spanje, Frankrijk en Italië makkelijker	Uitvinding zonnebank en hausse aan studio's Bewustzijn risico's UV-straling groeit	Gebruik zonnebrand-crèmes: gezondheid huid prioriteit Spraytan en zelfbruiners	Gebruik zonnebank blijkt kanker-verwekkend Meer onderzoek en bewustwording	Bewustzijn en bescherming noodzakelijk bij gen X en millennials Tegengestelde trends bij gen Z